

**TÜRKÇE'DE ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLER VE EĞİTİMİ
ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN SON 15 YILLIK TERMİNOLOJİSİNİN
İNCELENMESİ**

**AN INVESTIGATION OF THE TERMINOLOGY IN THE FIELD OF INDIVIDUALS
WITH INTELLECTUAL DISABILITY AND THEIR EDUCATION, OVER THE
FIFTEEN-YEARS TIME PERIOD**

Dr. Cahit NURİ
Dr. Cemaliye DİREKTÖR
Cemaliye KARADAYI NUMAN

Öz

Zihin yetersizliği, bireyin zihinsel işlevlerinde ve uyumsal davranışlarında yaşadığı sınırlılık olarak ifade edilmektedir. Geçmişten günümüze tanımında var olan değişikliklerle birlikte zihin yetersizliğinin terminolojisi de değişmiştir. Bu çalışmanın amacı, 2004-2019 yılları arasında zihinsel yetersizliği olan bireyler ve eğitimi alanında son on beş yılda yapılan Türkçe çalışmaların terminolojisini incelemektir. Zihinsel yetersizlik ile ilgili makale, bildiri ve kitaplardan 149 çalışma araştırmaya dahil edilmiştir. Bu çalışmaların son üç yılda arttığı görülmüştür. Yıllara göre terminolojideki değişiklik incelendiğinde zihinsel yetersizlik teriminin gittikçe artan bir şekilde kullanıldığı ancak zihin engelli teriminin de önemli bir yüzdeliğe sahip olduğu belirlenmiştir. İki terimin de birlikte kullanılmasının kurum ve kuruluşlar arasındaki farklı terim kullanımına bağlı olduğu düşünülmüştür.

Anahtar sözcükler: zihinsel yetersizlik, terminoloji, özel eğitim

Abstract

Intellectual disability is disclosed by significant limitations in both intellectual functioning and adaptive behaviours. The term has changed with definitions from past to the present. The purpose of this study is to determine the terminology in the field of individual with intellectual disability and their education in Turkey by the scientific studies conducted within fifteen years of time period from 2004 to 2019. A total of 149 studies such as article, book and scientific presentations were examined. The results of the study indicated that the

researches in the field of intellectual disability was increase in the last three years. Increasingly, the term “*zihinsel yetersizlik*” is being used instead of “*zihin engelli*” in the last years. In addition, the terms is being used both “*zihinsel yetersizlik*” and “*zihin engelli*”. This terminological confusion is originating from the different usage of the terms in different institutions and organizations.

Keywords: *intellectual disability, terminology, special education*

GİRİŞ

Çocuklar fiziki, bilişsel, duyuşsal, sosyal ve öğrenme yetenekleri açısından bireysel farklılıklar göstermekte ve bu farklılıkların daha yoğun yaşandığı durumlarda da genel eğitim hizmetleri yerine özel eğitim hizmetleri gerekli olmaktadır (Cavkaytar, 2013). Özel eğitim hizmetlerinden yararlanan gruplar arasında zihinsel yetersizliği olan bireyler de yer almaktadır (Kot, Sönmez, Yıkılmış ve Tekinarslan, 2015).

Zihin yetersizliğinin dünyadaki belgeli tarihine bakıldığında zihinsel sınırlılıklar ile akıl hastalıklarının uzunca bir süre birlikte ele alındığını ve adlandırıldığını bilinmektedir. Zihin yetersizliğinin geçmiş terminolojisi incelendiğinde ilk ortaya atılan terimin ‘*idiot*’ olduğu görülmektedir (Smith, Patton & Kim, 2006). Yunanca “sıradan insan ya da hüneri olmayan işçi, çalışan” anlamına gelen bu terim yakın bir zamana kadar yaygın olarak kullanılmıştır (Smith, Patton ve Kim, 2006). 1900’lü yıllarda zekâ testlerinin kullanılmaya başlanması ile birlikte özellikle psikoloji ve eğitim bilimleri alanında çalışanların bu bireyleri ağırlık düzeylerine göre, en ağırdan en hafif düzeye doğru *idiot*, *debil*, *embesil* ve *moron* olarak sınıflandırdıkları görülmektedir (Wehmeyer, Shogren, Zager, Smith & Simpson, 2008).

İlerleyen yıllarda zihinsel sınırlılıklar anlamında “zekâ geriliği” teriminin yakın zamana kadar kullanıldığı ve eksikliğin bireyin içinde yer alan akılda olduğu varsayımına dayandığı bildirilmektedir. Akıldaki bu eksiklik bireyin zihinsel işlev ya da performansında sınırlılıklara yol açmaktadır (Schalock, Luckasson ve Karrie, 2007).

20. yüzyıla gelindiğinde World Health Organization-WHO (Dünya Sağlık Örgütü) hastalıkları ya da sağlık problemlerini, buna bağlı olarak bireyin işlevlerindeki sınırlılıkları sosyo-ekolojik bakış açısı içerisinde ele almaya başlamıştır. Birey ile çevresi arasındaki etkileşime odaklanan bu yeni bakış açısı bireyi çevresi ile bir bütün olarak ele almaktadır. Buna göre bireyin işlevleri uygun çevre koşullarının ve bireyselleştirilmiş sistematik destek hizmetlerinin sağlanması ile artırılabilir (Wehmeyer ve diğ., 2008; WHO, 2001). Böylece bireyin yaşadığı sağlık problemleri tek başına birey merkezli bir özellik ya da karakter olmaktan çok, organik ve/ya da sosyal etmenlere dayalı bir insan fenomeni olarak tanımlanmaya ve açıklanmaya başlanmıştır (Schalock ve diğ., 2010).

Bireyin yaşadığı sağlık problemlerine bakış açısındaki bu evrimsel değişim zaman içerisinde bu genel yapının içerisinde yer alan zihinsel sınırlılıkların yapısına yansımıştır. Böylece zihinsel sınırlılıkların bireyin içinde olan, kesin ve değişmez bir durum olarak görülmesi

anlayışından, birey ile çevresi arasındaki dinamik bir etkileşimin ürünü olarak görülmesi anlayışına geçildiği görülmektedir (Schalock ve diğ., 2010).

Zihinsel sınırlılıkların yapısına getirilen bu yeni bakış açısı, bu alanda çalışmaları olan pek çok kurum, kuruluş, yayın organı ve araştırmacı tarafından benimsenmiştir. Ancak, bu bakış açısının terminolojiye yansımalarının hemen olmadığı görülmektedir. Şöyle ki; kuruluşu 1876 yılına dayanan ve özellikle zihinsel sınırlılığı olan bireyler açısından önemli bir yeri olan; bunun yanı sıra özellikle terminoloji ve sınıflama konusunda çalışmalar yapan American Association on Mental Retardation-AAMR (Amerikan Zekâ Geriliği Birliği) -günümüzdeki adıyla American Association on Intellectual and Developmental Disabilities-AAIDD (Amerikan Zihin ve Gelişimsel Yetersizlikler Birliği) - “zekâ geriliği” terimini 2006 yılının sonuna kadar kullanmayı sürdürmüştür. Yine bu alanda önemli bir meslek örgütü olan Division of Mental Retardation and Developmental Disabilities of the Council for Exceptional Children-CEC (Ayrıcalıklı Çocuklar Konseyinin Zekâ Geriliği ve Gelişimsel Yetersizlikler Bölümü), daha erken davranarak 2002 yılında Bölümün adını Division on Developmental Disabilities (Gelişimsel Yetersizlikler Bölümü) olarak değiştirmiştir. 2010 yılında Bölümün adı otizm spektrum bozukluklarını da içerisine alarak Division on Autism and Developmental Disabilities-DADD (Otizm ve Gelişimsel Yetersizlikler Bölümü) olmuştur. (www.dddcec.org/index.htm). 2013 yılında ise American Psychiatric Association (Amerikan Psikiyatri Birliği) tarafından yayınlanan Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders-DSM'nin (Zihinsel Bozuklukların Tanı Ölçütleri Başvuru Yönergesi) Beşinci Basımında (DSM-5) “zekâ geriliği” teriminden “zihin yetersizliği” terimine geçilmiştir.

Bu terim değişikliğinin nedeni olarak “mental retardation” teriminin, eski bir terim olarak insanlar tarafından fazla sevilmeyen ve yetersizliği tanımlamada yetersiz bir kapsama sahip olduğu gösterilmektedir (Thompson ve Ezell, 2005). Warren, (2003) kendini temsil eden önemli bir grubun, birçok ebeveynin ve birçok alan uzmanlarının terimi rahatsız edici bulduklarını belirtmektedir. Benzer şekilde AAIDD yazarları “zeka geriliği” (mental retardation) terimini kullanmaktan rahatsız olduklarını ancak yetersizliği tam karşılayacak yeni bir terimin olmadığını aktarmaktadırlar (Luckasson, Borthwick-Duffy, Buntinx, Coulter, Craig, Reeve ve diğ. 2002; s. 1). Var olan terim, akıl ve zekâ geriliğine vurgu yaptığından tanımın esas kritiği olan “zihinsel işlevlerdeki anlamlı sınırlılığı” tam karşılamamaktadır (Foreman, 2003). Thompson ve Ezell (2005) zihin yetersizliği teriminin daha kaliteli olduğunu vurgulamaktadırlar.

Schalock, Luckasson ve Karrie (2007), tüm mental retardation tanısı alanlar için intellectual disability tanısının geçerli olacağını öne sürmektedirler. Hastalık ve onun toplumsal (tutum, rol, ilke) faktörlerle ilişkisi, biyolojik ve sosyal yaklaşımlardaki tarihsel değişim ve insan işlevselliğindeki çok boyutlu yapı ile birlikte terimin değişimi söz konusu olmaktadır (WHO, 2001). Bu yeni bakış açısıyla birey-çevre etkileşimine odaklanarak bireye sağlanacak hizmetler, bireyin işlevselliğine yönelik olmaktadır (Schlock, Luckasson ve Karrie, 2007). Sosyo-ekolojik yaklaşım; birey ve çevre etkileşimini temsil etmektedir, ayrıca bireyselleştirilmiş desteklerin bireyin işlevselliğini artırabileceğine odaklanılmaktadır (Powers, Dinerstein & Holmes, 2005; Eripek, 2012).

Türkiye'deki çalışmalar incelendiğinde 1950'lerde eğitimciler ve psikologlar "mental retardation" teriminin karşılığı olarak "geri zekâlı" terimini kullanmışlardır. 1980'li yıllara gelindiğinde bu terimin yerini "zekâ geriliği" ve "zihin özrü" gibi terimler almıştır. Aynı yıllarda "mentally handicapped" teriminin karşılığı olarak "zihin engeli" terimi yaygın olarak kullanılmaya başlamıştır. 2010'lu yıllara girerken bu terimlere "intellectual disability" teriminin karşılığı olarak "zihin yetersizliği" terimi eklenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı 2002 yılından beri "zihinsel yetersizlik" terimini kullanmaktadır. Ancak bu kurumların bünyelerinde yer alan birim ve kuruluşların yazılı kaynaklarında farklı terimlere yer verilmektedir. Konuyla ilgili diğer kamu ve özel kurum ya da kuruluşlarında da benzer durum görülmektedir. Bununla birlikte özellikle entellektüel çevrelerde "zihin engeli" terimi üzerinde genel bir uzlaşma sağlanmış gözükmektedir (Eripek, 2009). Mart 2013 tarihinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının girişimleri ile çıkarılan Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Yer Alan Engelli Bireylere Yönelik İbarelerin Değiştirilmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun olmuştur. Buna göre, Kanunun adından da anlaşılacağı gibi, kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde yer alan "sakat" ve "özürlü" terimleri "engelli" olarak değiştirilmiştir.

Yetersizlik alanında bir olgunun adlandırması çok önemli olmaktadır. Çünkü verilen ad ya da kullanılan terim bu olguya dolayısıyla da bu olgu ile ilgili olarak ilişkilendirilen bireylere yönelik toplumun algılarını, düşüncelerini ve değerlerini biçimlendirmektedir. Bu yönüyle kullanılan terimin gelişigüzel olmaması, bazı ölçütleri ya da beklentileri karşılması gerekmektedir. Luckasson ve Reeve (2001) bu beklentileri beş başlık altında sıralamışlardır: Birincisi, kullanılan terim yalnızca bir grubu adlandırmalı, onu diğer gruplardan doğru bir biçimde ayırt etmeli ve iletişimi kolaylaştırmalıdır. İkincisi, farklı paydaş grupları tarafından benimsenmeli ve tutarlı olarak kullanılmalıdır. Üçüncüsü, en son bilgileri en iyi bir biçimde

temsil etmeli ve bilimsel ilerlemelerin getirebileceği yeni bilgilere açık olmalı. Dördüncüsü, işlevsel olmalı, tanım, tanılama, sınıflama ve hizmetlerin planlaması gibi birçok amaç için kullanılabilir. Beşincisi, adlandırılan gruba yönelik önemli değerleri korumalıdır.

“Zihinsel yetersizlik” (Intellectual disability), “zekâ geriliği” (mental retardation) terimi ile karşılaştırıldığında AAIDD ve WHO gibi önemli kuruluşların yetersizlikle ilgili yaptıkları bağlamsal tanımı yansıması ile daha avantajlı olduğu değerlendirilmektedir. Güncel yaklaşımlarla uyumlu olarak alan çalışanlarının işlevsel davranış ve bağlamsal faktörlere odaklanmasını olanaklı kılmaktadır. Sosyo-ekolojik temelle bireyselleştirilmiş destek olanakları söz konusu bireylere sağlanmaktadır. Intellectual disability terimi, bu yetersizliğe sahip bireyler için daha az rahatsız edici olarak nitelendirilmektedir. Son olarak uluslararası terminoloji ile daha tutarlı olması nedeniyle intellectual disability terimi kabul edilmektedir (Schlock, Luckasson ve Karrie, 2007).

Alan yazın tarandığında İngilizce terminoloji ile ilgili çalışmalara rastlanılmasına rağmen Türkçe kaynaklarda yapılmış bir çalışma ile karşılaşmamıştır. Farklı disiplin gruplarının ortak ilgi alanı olmasına rağmen zihinsel yetersizlik teriminin Türkçe kaynaklardaki kullanımlarında farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Kurt (2006) psikoloji alanında yaptığı tez çalışmasında “zihinsel engelli” terimini; psikiyatri uzmanlık tezinde ise “zekâ geriliği” terimi kullandığı (Kurt, 2013); özel eğitim alanında ise 2006’da Koçak’ın tezinde “zihin engelliler”, 2007 yılında yine özel eğitim alanında yapılan bir tezde de “zihinsel” yetersizlik teriminin (Yücesoy Özkan, 2007) kullanıldığı dikkat çekmektedir. Buna benzer olarak farklı kurumlar da farklı terimler kullanmaktadırlar. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) özel eğitim destek hizmetleri 2006 yönergesinde zihinsel yetersizlik terimini kullanırken Yüksek Öğrenim Kurumu (YÖK), zihinsel engelliler terimini kullanmaktadır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Mart 2013’te çıkardığı kararname ile de yazılı kaynaklarda *özür* ve *sakat* terimlerinin yerini *engelli* kelimesinin aldığı görülmektedir.

Türkçe kaynaklarda *zihinsel özür*, *zihin engelli*, *zekâ geriliği* ve *zihinsel yetersizlik* terimlerinin kullanıldığı görülmektedir. Terminoloji alanında yapılacak bir değişiklik için uzman görüşleri, güncel bilimsel bilgi, ayırt edici özellik ve toplumsal kabulün öneminden söz edilmektedir ancak Türkçe kaynaklar tarandığında zihin yetersizliğine sahip bireyler ve eğitimi alanında terminoloji değişikliğine ilişkin çalışmanın olmadığı görülmektedir. Farklı terimlerin kullanılmasına rağmen söz konusu değişikliklerin süreç ve amacına yönelik bir açıklamaya rastlanılmamıştır. Türkiye’de zihinsel yetersizlik alanında yapılan çalışmaların

terminolojisine ilişkin yapılacak bir çalışmanın, alan çalışanlarına yol göstereceği düşünülmektedir. Söz konusu önemden yola çıkarak bu çalışmanın amacı, zihinsel yetersizliğe sahip bireyler ve eğitimi alanında Türkçe yapılan son 15 yıllık Özel Eğitim alanı çalışmalarının terminolojisini incelemektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Yöntemi

Zihinsel yetersizlik konulu araştırma makale, bildiri, proje, kitap ve tezlerin elde edilmesinde YÖK Tez Merkezi, ULAKBİM Dergipark, 25. Ulusal Özel Eğitim Kongresi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, Ankara Üniversitesi Veri Tabanı, Özel Eğitim programı olan üniversite kütüphaneleri, Anadolu Üniversitesi Araştırmalar ve Bildiriler web sitesi, Özel Eğitim Kitapları, Özel Eğitim programı olan üniversite kütüphaneleri ve Anadolu Üniversitesi Katalog veri tabanları kullanılmıştır. Yapılan taramalarda, zihinsel özür (zihin özürlü), zihin engelli (zihinsel engel), zekâ geriliği, mental retardasyon ve zihinsel yetersizlik anahtar kelimeleri sorgulanmıştır. Çalışmaya dâhil edilen çalışmaların içeriğinde bu terimlerden bir veya daha fazlasının yer alması ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda toplamda 149 adet tez, bildiri, makale veya kitaba ulaşılmış ve çalışmalar değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmaların 82'sinin makale, 35'inin tez ve 12'sin de kitap olduğu belirlenmiştir. 2015 Özel Eğitim Kongresi'nde 11 sözlü ve 3 poster bildiri olmak üzere 14 adet çalışmanın zihinsel yetersizlikle ilişkili olduğu gözlenmiştir. 2013 ve 2014 yıllarında da farklı kongrelerde sunulmuş 6 adet bildiriye ulaşılmış ve çalışmaya dâhil edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Zihinsel yetersizliği olan bireyler ve eğitimi alanında yapılan çalışmaların kullanılan terimlerin yüzdellik ve frekans dağılımı Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Taranan Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Taranan Çalışmalar
2004-2006	19
2007-2009	18
2010-2012	24
2013-2015	41
2016-2019	47

Tablo 1. incelendiğinde en fazla çalışmanın son üç yılda yapıldığı görülmektedir. Çalışmada ulaşılabilen yazınlar kullanılmıştır. Bu doğrultuda son üç yıldaki çalışma sayısındaki artışın internet ve web siteleri üzerinden ulaşılabılır kaynak sayılarının son yıllarda artması ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür.

Tablo 2. Kullanılan Terimlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Kullanılan Terimler								Toplam n
	Zihin Özürlü		Zihin Engelli		Zekâ Geriliği		Zihinsel Yetersizlik		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
2004-2006	6	31.58	11	57.9	1	5.26	1	5.26	19
2007-2009	0	0.00	9	50.00	0	0.00	9	50.00	18
2010-2012	1	4.17	8	33.33	1	4.17	14	58.33	24
2013-2015	0	0.00	17	41.46	0	0.00	24	58.54	41
2016-2019	1	2.13	17	36.17	8	17.02	21	44.68	47
Toplam	7	6.86	45	44.12	2	1.96	48	47.06	102

Zihinsel yetersizliğe ilişkin 149 çalışmada kullanılan terimlerin yıllara göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir. 2004-20019 yılları arasında en fazla zihinsel yetersizlik teriminin kullanıldığı belirlenmiştir. Zihin özürlü terimi 2004-2006 yılları arasında kullanıldığı ve daha sonraki yıllarda sadece iki kez kullanıldığı görülmüştür. İlk kez 2006’da bir çalışmada kullanılan zihinsel yetersizlik teriminin ise gittikçe artar bir şekilde kullanılma yaygınlığının arttığı belirlenmiştir. Son 6 yıllık dönemde zihin engelli ve zihinsel yetersizlik terimlerinin daha sık kullanıldığı görülmüştür. Bu dönemde en fazla zihinsel yetersizlik teriminin kullanıldığı belirlenmiştir. Son 15 yıllık yayınlar incelendiğinde özel eğitim alanında ortak bir terimin olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Yayınlarda kullanılan terimlerin aynı yıllar içerisinde farklı araştırmacılar tarafından farklı terimlerin kullanıldığı ve birliğin olmadığı gözlenmiştir. İncelenen veri tabanları dikkate alındığında DSM-5 tanı ölçütlerinde yer alan anlksal yeti-yitimi teriminin ise kullanıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Terminoloji alanında bilim insanların ve/veya alan çalışanlarının ortak bir terime sahip olmalarına ilişkin vurgu yapılmaktadır (Eripek, 2015). Türkçe alan yazınında yer alan yayınlardaki terim karışıklığının zihinsel yetersizliği olan bireylere hizmet veren kuruluşların kullandıkları terimlerdeki farklılıktan ortaya çıkmış olabileceği düşünülmektedir. APA’nın 1986 tanımının çevirisinde “zihinsel engel”, AAIDD’nin 2002 tanımı çevirisinde “zekâ geriliği” teriminin kullanıldığı, MEB’de (2006) ise “zihinsel yetersizlik” teriminin kullanıldığı gözlenmiştir. Benzer olarak YÖK tarafından zihinsel yetersizliği olan bireylerin eğitimlerinde görev yapacak öğretmenleri yetiştirmeye yönelik “zihin engelliler öğretmenliği” programı açılmıştır (Eripek, 2015).

Kurumlar arasındaki tutarsızlıkla yayınlardaki terim tutarsızlığının ilişkili olabileceği düşünülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Son 15 yıllık yayınlar incelendiğinde özel eğitim alanında ortak bir terimin olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Aynı yıllar içerisinde farklı terimlerin kullanıldığı ve zihinsel yetersizliği olan bireyler ve eğitimi alanında bir terim karmaşası olduğu görülmektedir. Zihin özürlü teriminin 2004-2005 yılları arasında kullanıldığı ve sonrasında kullanılmadığı dikkat çekici bir bulgu olmuştur. Zihinsel yetersizlik teriminin 2006 yılından sonra kullanılması ile birlikte zihinsel engelli teriminin de sıklıkla kullanıldığı gözlenmiştir. Zihinsel yetersizlik terimine ilişkin toplumun bakış açısının ve zihinsel yetersizliğe sahip birey veya ailelerinin bu terime ilişkin görüşlerinin alınacağı çalışmaların yapılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Kullanılacak terimin seçiminde yer alan ölçütlerin değerlendirileceği çalışmaların yapılması ile zihinsel yetersizliği olan bireyler ve eğitimi alanındaki terminoloji karışıklığının giderilebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Cavkaytar, A. (Ed.) (2013). *Özel eğitim*. Ankara: Vize Yayıncılık
- Eripek, S. (2009). *Zihinsel yetersizliği olan çocuklar*. Ankara: Maya Akademi.
- Eripek, S. (2012). *Zihin Yetersizliği Olan Bireyler ve Eğitimleri*. Ankara: Babil
- Foreman, P. (2003) Mental retardation: definition, classification and systems of support, 10th edn. American Association on Mental Retardation. Washington, DC. 2002., *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, 28:3, 310-311.
- Koçak, E. (2006). *Zihin engelliler iş okullarındaki öğretmenlerin mesleğe hazırlık etkinlikleri ve öğrencilerin mesleki yeterliklerine ilişkin görüşleri*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Özel Eğitim ABD, Eskişehir.
- Kot, M., Sönmez, S., Yıkmış, A., Çiftçi Tekinarslan, İ. (2015). İlkokul 4. Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi kapsamında zihinsel yetersizliği olan kaynaştırma öğrencisine yönelik uygulamaları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:15 (USBES Özel Sayısı I), 231-246.
- Kurt, E. (2013). *Obsesif kompulsif bozukluk, panik bozukluk ve sağlıklı kontrollerin yürütücü işlevlerinin karşılaştırılması*. Tıpta Uzmanlık tezi, İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Has. Eğt. ve Arş. Hastanesi.
- Kurt, G. (2006). *Zihin Engelli Çocuklarda Müzik Dinlemenin Öğrenme Üzerindeki Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Luckasson, R., & Reeve, A. (2001). Naming, defining, and classifying in mental retardation. *Journal Information*, 39(1), 47-52.
- Luckasson, R., Borthwick-Duffy, S., Buntinx, W. H. H., Coulter, D. L., Craig, E. M., Reeve, A., Schalock, R.L., Snell, M.A., Spitalnik, D. M., Spreat, S.,&Tassé, M. J. (2002). *Mental retardation: Definition, classification, and systems of support (10th ed.)*. Washington, DC: American Association on Mental Retardation.
- Millî Eğitim Bakanlığı Özel, Özel Eğitim Okulları Çerçeve Yönetmeliği. Resmî Gazete. 25883; 22.07.2006
- Powers, L., Dinerstein, R. & Holmes, S. (2005). Self-advocacy, self-determination, and social freedom and opportunity. İçinde K.C. Lakin & A. Turnbull (Ed.), *National goals and research for people with intellectual and developmental disabilities* (pp. 257-287). Washington, DC: American Association on Mental Retardation
- Schalock, R. L., Borthwick-Duffy, S. A., Bradley, V. J., Buntinx, W. H. E., Coulter, D. L., Craig, E. M., et al. (2010). *Intellectual disability: Definition, classification, and systems of supports*. Washington, DC: American Association on Intellectual and Developmental Disabilities.
- Schalock, R.L., Luckasson, R.A. & Karrie, A. S. (2007). The Renaming of Mental Retardation: Understanding the Change to the Term Intellectual Disability. *Intellectual and Developmental Disabilities*, vol.45, no.2, 116-124
- Thompson, J.R. & Ezell, D. (2005) Naming, Defining, and Classifying the Condition (Formerly) Known as Mental Retardation. *Journal of Social Work in Disability & Rehabilitation*, 4:3, 5-23, DOI: 10.1300/J198v04n03_03
- Warren, S. F. (2003, April 13). In favor of a name change. http://www.aamr.org/Reading_Room/pro_memo.shtml
- Wehmeyer, M. L., Shogren, K. A., Zager, D., Smith, T. E., & Simpson, R. (2010). Research-based principles and practices for educating students with autism: Self-determination and social interactions. *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities*, 475-486.
- WHO (2001). World Health Organization. Healthy ageing-adults with intellectual disabilities: summative report. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 14, 256-275.
- Yücesoy Özkan, Ş. (2007). *Zihin yetersizliği olan öğrencilere yönelik hazırlanan kendini yönetme stratejileri öğretim paketinin etkililiği*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Özel Eğitim ABD, Eskişehir.

Creative Commons licensing terms

Authors will retain the copyright of their published articles agreeing that a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) terms will be applied to their work. Under the terms of this license, no permission is required from the author(s) or publisher for members of the community to copy, distribute, transmit or adapt the article content, providing a proper, prominent and unambiguous attribution to the authors in a manner that makes clear that the materials are being reused under permission of a Creative Commons License. Views, opinions and conclusions expressed in this research article are views, opinions and conclusions of the author(s). Atlas Publication and Turkish Special Education Journal:International Research shall not be responsible or answerable for any loss, damage or liability caused in relation to/arising out of conflict of interests, copyright violations and inappropriate or inaccurate use of any kind content related or integrated on the research work. All the published works are meeting the Atlas Publishing requirements and can be freely accessed, shared, modified, distributed and used in educational, commercial and non- commercial purposes under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).